

ÖĞRENEN BÖLGELER: BÖLGESEL KALKINMADA ORTAK BİLGİ KULLANIMI

Doç Dr. Serdar ALTINOK

S.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü
saltinok@selcuk.edu.tr

Arş. Gör. Birol Mercan

S.Ü. Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü
birolmercan@selcuk.edu.tr

Arş Gör. Nuri Baltacı

S.Ü. Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü
nbaltaci@selcuk.edu.tr

Biri elmasını karşısındakinin elması ile değiştirirse ikisinin de birer elması olur. Bir kişi bilgisini başka bir kişinin bilgisi ile değiştirirse iki kişinin de ikisi bilgisi olur.

Çin Atasözü

ÖZET

Öğrenen bölge kavramı nispeten yeni bir kavramdır. Buna rağmen öğrenen bölgeler kavramı hızla gelişmekte ve en önemli bölümünü ise girişimcilerin birlikte çalışıp çalışmadığı ile ilgilidir. Öğrenen bölgeleri geliştirmek için bölgesel birliktelik sağlanmalı, okul, mahalli idare ve endüstriyi içeren eğitim ve bilgi verilmelidir. Firmalar tek olmadıklarının bilince olarak hareket etmeleri ve ortak gibi çalışmalıdırlar. Diğer bir anlamı ile firmaların birlikte olmaları ve hareket etmeleri katma değer üretimlerini arttıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenen Bölgeler, Ağlar,

ABSTRACT

The concept of the Learning Region is still relatively new. However, despite this there is a growing body of research, which highlights that when all the stakeholders in a region work and collaborate together the results, are excellent. For the Learning Region to be developed it must incorporate all of the stakeholders including schools, local authorities, industry, further education and higher education. They must not be single entities with their own agendas but rather a coalition based on parity of esteem with the objective of ensuring that the sum of the parts must be greater than the whole. In other words the initiative must generate significant added value.

Keywords: Learning Region, Network,

1. ÖĞRENEN BÖLGE PRENSİP VE TEMEL FİKRİ

Öğrenen bölgeler, bölgelerin gelişim kabiliyetleridir. Öğrenen bölge işletmeler arası işe ait şirket prosesleri ve pratiksel birlik ile ilişkili olan mevcut bilgi tabanlarının ve bölgedeki AR&GE alt yapısının öğrenme, farklılaştırma, rekabet gücünü yükseltme amacını sağlayabilen sistemdir (Moles, 1999). Bir bölgenin işletme merkezli ekonomik gelişimini esas nokta olarak kabul eder. Öğrenen bölgelerin temel fikri bölgede yaşayan aktörlerin gelişim potansiyellerine odaklanma ve aktörlerin ilgilerini entegrasyonu, ağlanması, bir arada tutulması için strateji çabalarıdır (<http://www.blk21>). Öğrenme süreci, aktörlerin (ki bunlar yöneticiler, uzun süreli işsizler, sosyal hizmetliler olabilir) sorumluluklarının yanında tartışma ve işbirliklerinin ortaya

çıkmasında, esnek ağ yapısı içinde ilişkilerin azalmasının önünde sürekli öğrenme başarısının ortaya çıkmasında bölgenin gelişmişliğini verimli hale getirir. Bu nedenle modern işletme organizasyonları biçimine dayanarak tamamlanmış gelişim modelleri organizasyonun esnekliğini azami derecede garanti etmek zorundadır (Stahl, Schreiber, 1998).

Bu bilgiler ışığında öğrenen bölgeler “işin ve eğitimin ağlarla birbirine bağlanmasıdır” ya da öğrenme yeteneğinin geliştirilmesi olarak tanımlayabiliriz. Buradaki öğrenme yalnızca bireysel öğrenmenin geliştirilmesi değil aynı zamanda bölgesel gelişmedir. (<http://www.blk21>). **Öğrenen bölge bir taraftan bilinçli bir koordinasyon özdeşliği tamamlayanın, koşut (paralel) ve hatta koşullara bağlı ters ilgiler, diğer yandan öğrenme sürecinin kendi kendini harekete geçirmesinin kurumsallaşması olarak açıklanabilir** (Stahl, Schreiber, 1998). Bu süreç bireysel öğrenmeden bölgesel öğrenmeye giden süreç boyunca bölgedeki sürekli gelişimi zorunlu kılar. Komplike bir sistem olarak öğrenen bölge, bölgenin kendi potansiyelini, yeteneğini ve yönetim yapısını geliştirmesidir. Gelişim sadece aktörlerde değil aynı zamanda bölgenin çevresi, bölgesel yapının üst ve alt inşasında ve bilgi yoğun ortaklıklar oluşturmayı içerir. Kısaca sabit, durağan yapıların açılmasını harekete geçirilmesi çalışır (<http://www.blk21>).

2. ÖĞRENEN BÖLGELERİN TEMEL KAVRAMI

Geçmiş 20 yıl süresi içerisinde yenilik ulusal ve bölgesel sanayi seviyesindeki sosyal ve araştırma yöntemlerinde olduğu gibi şirketlerde de organizasyonel bir yenilik süreci ürünleri kapsayan geniş bir anlayış içerisindeydi. Yenilik iktisadi kalkınma teorilerinin merkezinde olduğu kabul edilir (Morgan, 1997). Endüstriyel gruplar üretim ölçeği oluştururken öğrenen bölgeler bilgi ölçeği oluşturmaktadırlar. Günümüzde bilgi stratejik kaynaklı iken öğrenme en önemli süreç olmaktadır. (Masskell, Törnquist, 1999)

Sanayi bölgeleri küçük ve orta ölçekli firmaların toplanmasından oluşan bir yapı değildir. Bunlar; bilgi (knowledge) ve enformasyon (information) kompleks yolla işlendiği, kültürel sosyal değerlerin meydana getirdiği yerler olarak görülebilir (Belussi, Pilotti, 2000). Öğrenen bölge kavramı bütünlük bir şekilde sosyal ve ekonomik hedeflere ulaşma üzerinde odaklanır. Öğrenen Bölge ekonomik ve sosyal bakış açısından hayat kalitesi ve yaşam standartlarının gelişmesi için farklı çıkar gruplarından insanların katılımı ile bölgesel öğrenme girişimlerinin yardımı ile yerel toplulukları güçlendirmeyi hedef seçer. Öğrenen bölge, bölgesel yenilik sistemleri, teknolojik bilgi transferi, az çok birbirlerine yakın anlama kullanılan ama farklı manaları olan kavramlardır. Buna karşılık hepsinin çözmeye çalıştıkları soru ya da ortak amaçlar. Bölgesel düzeyde özellikle KOBİ’lerde öğrenme yenilik düzeyinin nasıl destek ve katkıda bulunulmalı ya da bulanabiliriz. Öğrenme, yenilik ve rekabeti artırmak için bir bölgedeki mevcut bilgi temeli ve Ar-Ge alt yapısıyla işletmeler arasında dahili işletme süreçleri ve işletmeler arası pratik iş birlikleri ilişkilerini ortaya çıkaran bir sistem ve yapıdır Öğrenen bölgede şu çalışmalar yapılabilir (Moles, 1999):

- Araştırma ve eğitim kurumları, yerel bölgesel otoriteler ile yenilikçi işbirliği sağlayacak işletmelerden (bölgede yoğun olan) oluşan bölgesel odakların (clusterlerin) başarısını artırmak.
- Mevcut eğitim ve geliştirme kurumlarının oynaması gereken rolleri tanımlama
- Bölgesel (ulusal) yenilik ve öğrenme sistemlerinde diğer aktörlerle işbirliği yapmak için kurum ve AR-GE enstitülerini bir araya gelişini sağlayacak yapı ve sistemler
- Mevcut eğitim kurumlarında yeni fikirlerin geliştirilmesinde katalizör rolü oynayacak yöntemleri bulmak
- Karşılıklı öğrenmeyi geliştirmek
- Fikri realiteye dönüştürme çabaları

Bunların gerçekleşmesi içinde bir öğrenen bölgede olması gereken faktörler şöyle sıralanabilir (Sandau, Gnahn, 2002) :

- Kendi organizasyonu
- Ağ oluşumu
- Aşağıdan yukarıya yönelme
- Yapıların esnekliği
- Ortaklıklar(hiyerarşik olmayan açık)

- Direk iletişim(yüz yüze)
- Aykırı ilişki sistemler arasında kesişim
- Tarafsız öncülük ve koordinasyon
- Yönetimin açıklığı
- Farklı politik alanları birleştirme

3. ÖĞRENEN BÖLGELER VE ÖZELLİKLERİ

Öğrenme her zaman kişilere bağlı olduğundan öğrenen bölge, bölgesel aktörlere değişen şartlara uyum sağlamayı kolaylaştıran bir eylem çerçevesi sunar (Reutter, 2002). Öğrenen bölge kavramı ilk olarak 1990'ların ortasında Avrupa birliği Bölgesel Yenilik ve Teknoloji Transferi Stratejisi (RITTS) programının bir parçası olarak ortaya çıkmıştır (<http://www.ncl.ac.uk/geps/postgrad/funding/learning.doc>).

"Öğrenen bölge" siyaset bilimde (ağ tartışması), sosyolojide (çevre görüşü) ve iktisatta (topluluk kavramı) yerini almıştı ve 90'lı yılların sonunda da eğitim bilimleri tarafından alınmıştı (Reutter, 2002). Öğrenen Bölgeler kavramı altında toplanabilen ADAP ve Employment adlı iki Avrupa girişimi altında Avrupa genelinde 1.600 gelişim projeleri yürütülmektedir. Bunun ötesinde farklı bir bölgesel politika şeklini amaçlayan birçok başka girişim Avrupa sahasında ortaya konmuştur. Buna paralel olarak son yıllarda "Öğrenmeyi" bölgesel gelişimin referans noktası olarak alan bölgesel politika çerçevesinde birçok "yeni" girdiler oldu. Bütün bu hareket noktalarının ortak tarafı, hareket noktasının şartları ve hedef koymalarında ve de çok farklı yöntem ve araç kullanımındadır(Scheff,1999). Yapı ve oluşum ilkesi olarak bölgeselleşme çok daha eskilere dayanır. Tarihi açıdan bakınca ekonomik veya politik kriz dönemlerinde bölgenin milli devletlerde yükseldiği görülür. Dolayısıyla bir bölgenin potansiyelini veya yeteneğinin vurgulanması daha fazla açıklık, yönetebilme yeteneği veya ortak bölgesel çıkarlar değil, milli veya millet üstü müdahale stratejilerinin başarısızlığı veya onlara olan dirençtir. Yukardan aşağı doğru stratejiler, ilgili kurumlar tarafından alttan desteklendiği zaman hedeflerine ulaşabilir (Reutter, 2002)

Öğrenen bölge kavramı iki eğilimin kavşağında ortaya çıkmıştır. Birinci küreselleşme içinde ortaya çıkan yurtsuzluk (mekânsızlık) ve merkezi idarenin etkisizliğine karşı refleks olarak artan bölgeselleşme, diğer eğilim ise teknokratik hareketin başarısızlığa ve güvensizliğe (kuşkuya) cevap olarak öğrenen bir toplumdur (Sandau, 2002). Sonuçta ortaya çıkan bazı bölgelerin diğerlerine göre değişen şartlara daha iyi uyum sağlaması gerçeği olmuştur. Yani öğrenen bölgenin özelliği, değişen çerçeve şartlarına "hızlı, etkin ve akıllıca uyum sağlaması ve bu sırada da öğrenme ve yenilik potansiyellerinden tam faydalanmasıdır". Politik düzeyde "öğrenen bölge" şekillendirme imkânlarını ve karar verme yeteneklerini bölgeye devretme, yani milli veya milletler üstü politik mercilerin bir bakıma gönüllü güçlerinin alınması anlamına geliyor. Bölge öncelikle bir ticaret yeri olarak değil de bir yaşam dünyası ve dolayısıyla "sürekli vatan" olarak algılandığında bunların yeniden ele alınması için yeni sebepler öne sürülmektedir: "Bir milletin kimliğinin hatları kaybolmaya başladığında bölgeselleşmeler öne çıkar. İnsanlar yine bölgelerini belirlemeye başlar. Kendilerini izole ederler ve bu da sınırsız açık yaşayamayacaklarını gösterir. Bu yüzden bölge bir yer oluşturma, kendini bir birey ve toplum olarak tanımlamak için bir kimliği koruma gereksiniminden ortaya çıkar". Ekonomik olarak kenarda kalmış ikincil bölgelerde bölgesel kimliğin öneminin vurgulanması da çarpıcıdır (Reutter, 2002).

Temelde birçok bölge açısından "rekabet üstünlüğü"nü kaynağı o bölgedeki öğrenme kaynaklarının tanımlanması, toplanması, değerlendirilmesi ve yeniden kullanılması yeteneğinden ibarettir. Yenilikçi evrimde neticede bölge kamu ve özel finans için cazip hale getirdiği ticaret odaları ve ticaret birliklerinin Pazar araştırması desteği sağladığı, yerel yönetimlerin sektöre özgü alt yapı imkânı sağladığı ve yerel eğitim kurumlarının sektöre özel eğitim ve araştırma imkânı verdiği bir durumla sonuçlanır. Bu bütünlük ve sinerji işbirliği, yenilik ve kolektif öğrenme sürecinin de temelini oluşturur (Mitra, 2000).

Öğrenen bölge modeli öğrenen organizasyon modeline benzerdir. Her ikisi de organizasyon yapılarında reformu gerekli kılar (Kumral, Barbaros, Akgüngör, Orhun, 1998). ***Fakat diğer taraftan biraz doğal bir oluşum ve tesadüftür*** (<http://www.blk21>). Geleneksel iktisadın argümanlarını içeren bir kavram olan öğrenen bölgeler kolektif öğrenme süreçlerini meydana getiren çok yönlü ve karşılıklı etkileşime dayanan yenilik sitemleri olarak tanımlanabilir. Bu süreçler zaman içinde şirketler ve odaklardan kümülatif hale gelir ve sonuçta bilgi yaratma, bölgesel temeli ekonomik oluşum içinde bir kamu malı haline gelir. Kritik olarak öğrenen bölge küresel kapitalizmin artan rekabetçi yönüne uyumu teşvik eden kaçınılmaz bir süreçtir (<http://www.ncl.ac.uk>). BMBF, "öğrenen bölge" programıyla bir bölgenin ekonomik çıkarları ile bireylerin öğrenme çıkarlarını

birleştirmeye çalışıyor ve bölgesel aktörlerin işbirliği ile hem bireylere hem de ekonomik gereksinimlere uyan bölgeye uygun bir eğitim altyapısının geliştirilebileceğini varsayıyor (Reutter, 2002). Kısaca sadece bölgenin gelişim süreci üzerinde değil aynı zamanda bölgedeki aktörlerin uzmanlık alanlarında eğitim, kalite, yetişkinlerin eğitimi üzerinde yoğunlaşır (Beermann, Köhler ve Leuninger, 2002).

Temel düşüncesinde bölgesel aktörler bir demet olarak, kendiliği organizasyonları ve sorumlulukları ile kendi kendisini etkisi bakımından harekete geçirip geniş kapsamlı bir bölgesel gelişim olarak kendi reflekslerini aşağıdan yukarıya harekete geçiren kararlı ve kurumsallaşan itici bir güçtür (Stahl, Schreiber, 1998). Öğrenen bölge konsepti (kavramı) her şeyden önce bilgiyi önemli bir üretim faktörü olarak kullanır ve böyle bir bilginin yerel ve bölgesel kaynaklara bağlanmasına vurgu yapar. Bu nedenle teknolojik değişimdeki yerli işletmeler yerel ve bölgesel çevreye bağımlıdır. Bunlar bir tarafta ağlar ile diğer aktörlerin öğrenme arzusu (anlayışı) değer tarafta kurumsal yapı, ortak değer, ya da politik kültür gibi alanlarda yenilik ve işbirliği imkânlarını artırmadığı (Becker, Gentner, Lo, Sablowski, Jörg, 1998).

Öğrenen bölge kavramı üç düzlemde tartışılmıştır (Sandmann, 2000):

Mikro düzlemde işletme düzeyinde öğrenmenin mekânsal yığılması olarak öğrenen bölge tartışılır. İşletmelerin araştırmaya yönelmeleri, rakipleri, araçlar ve müşterilerle birlikte interaktif öğrenmeleri sayesinde yenilik kaynağı ve dış enformasyona bağlılık fabrikasının yenilik sürecini sürekli artırır görüşü hâkimdir. Bölgedeki birçok işletme ve birey için interaktif öğrenme önemlidir. Aktörlerin sosyal, kültürel ve mekânsal yakınlıkları kolektif ve düzenlenmemiş bilgi için önemlidir. Burada dikkat edilemesi gereken nokta ağ yapılarını engelleyici aktörlerin tutulardır. Böyle bir durum sosyal çevreye uyum sürecini engeller. Bilişsel, politik ve işlevsel bloklar bölgenin gelişim potansiyelini daraltabilir. O zaman bölgenin gelişmesi dairesel olarak ekonomik gelişme ile değişebilir.

Makro düzlemde öğrenen bölge yeni ekonomik bağlılığın bir sonucu olarak görülür. Bölgenin kitle üretimden bilgi yoğun kapitalizme geçişinin değişimi ve değişimin mekânsal sonucu olarak görülür. Bir kısım yazara göre de fordizmden post fordizme geçiş ve ya kitle üretimden esnek uzmanlaşmaya geçiş olarak da tanımlanmıştır. Aşağıdaki toplarda bu geçişin belirli farklar gösterilmiştir. Üretim şartlarının temel farkı olarak kitle üretimdeki doğal kaynaklar ve fiziki güce dayalı mukayeseli üstünlük öğrenen bölgede sürekli iyileştirme ve bilgiyi ortaya çıkarmadır. Tabiri yerinde ise bilgi öğrenen bölgenin “yakıtı” olmaktadır. Bir diğer özellik bölgesel aktörler arasındaki işbirliğinin kaynağı olarak öğrenen bölgede acılar ve yatay ağlardır. Kitle üretimde söz konusu olan hiyerarşik ilişkidir. Öğrenen bölgede geçerli olan öğrenme enteraktif öğrenmedir

Öğrenen bölge sürecinin oluşum merkezinde rol alan başlıca faktörler şunlardır

a) Aşağıdan Yukarı Kalkış İnisiyatifi

Ortakların (partnerler- işbirlikçiler) ve ağların diğer aktörlerle beraber iş birlikleri vasıtasıyla kendi ticari imkânlarını daha iyi yapma isteği ile pratik ticari öncelikte buluşmalarının çıkış noktasıdır. Yani bölgedeki çıkar gruplarının ortak hedefte buluşmalarıdır. Öyle ki bunlar merkezi ya da bölgesel yönetimin, yönelmenin, yapının ya da sürecin geleneksel bölge planının politik biçiminin yenilikçi öncüsü değildir. Bu buluşma daha çok ilgililerin kendi sorumluluklarında ticari faaliyette kendi ihtiyaçlarını karşılama ya da problemlerini çözmede nasıl başa çıkacakları anlayışına uygun amaçlar doğrultusunda aralarındaki ilişkiler ve süreçler içinde sonuçlanacaktır. Öğrenen bölgelerin oluşum hikâyeleri birbirine benzerliktedirler. Ortak çözümlerin yeniden üretimi ve ortak gelişim ihtiyaçlarının eşit aktörler tarafından tespit edilme noktasından başlarlar (Scheff, 1999). Öğrenen bölgelerin gelişimi için başlangıç politik, sosyal ve işletmelerin ağlarının yani bölgedeki tüm aktörlerin birbirleri ile ağlaşması olarak söz edilebilir (Sandmann, 2000). Öğrenen bölge çalışması bölgesel aktörlerin tümünün potansiyellerini harekete geçirilip, yerel gelişimin aşağıdan yukarıya itici gücü (bootom up) yapmak, bölgenin kendi organizasyonu ve sorumluluğunu belirlemek öncelikli amacdır (Stahl, 1997).

b) Ortaklar ve Ağlar

Öğrenen bölge görüşü içinde ağlar, birçok kıstasa göre ayrılabilir, buna örnek olarak sektörel, bölgesel veya aktöre özel (şirketler, odalar, üniversiteler, bölgesel idare kurumları, eğitim kurumları gibi kamusal yasal aktörler) ifade edilebilir. Öğrenen bölge görüşünde bağlantısı olan ağların somut şekillendirmeleri olarak topluluklar bölgesel gelişim ağlarını, teknoloji, araştırma ve yenilik ağlarını ehilleştirme ağlarını ve de her çeşit şirket ağlarını gösterebilir (Scheff, 1999). Öğrenerek yeni rekabetçi üstünlükler yaratırken şirketler yerel, ulusal ve uluslar arası düzeylerde diğerleri ile bağlantı kurma yeteneğini geliştirmeleri gerekir. Coğrafi olarak gelişen bu iş ağları şirketlerin üretim, yetenek ve yeni bilgi kaynaklarına ulaşmalarına imkân sağlar. Bu şirketin kendi yeteneklerinin ve varlık değerinin artmasına nede olur. Bir araştırmada 1945-70 yılları arasında Kana'da da önde gelen 1641 yeniliğin %10 dan daha azını tek bir şirketin kendi çabası ile ortaya çıktığını göstermekte iken

geri kalanlar 4-7 arasındaki değişen şirketin farklı organizasyonları ile ortaya çıkmıştır. Bununla bağlantılı olarak İsveç'te yapılan araştırmalarda firmalar arasındaki gayri resmi iş birliklerini de içeren ağlarla şirket yeteneklerinin geliştiğini göstermektedir. Yine araştırmalar şirketlerin müşterilerle ilişkilerin (karşılıklı etkileşim) yenilik ve rekabetçi başarısını artırdığını göstermektedir. Son yıllarda yenilik üzerine gelişen tarafın en temel yapı taşının karşılıklı etkileşim olduğunu göstermektedir. (Masskell, Törnquist, 1999).

Öğrenen bölge ağlar soyut eserler değildir. Aktörlerin ilgi ve özel durumlarına göre oluşum gösterirler (Nuissi, 2002). Ortaklık ilişkilerinin içindeki forumda ortak problemlerinin çözümü yeniden üretilecektir. Bununla beraber aynı zamanda rekabetin geleneksel biçimi veya bürokratik kontrol sistemleri üstesinden gelinerek en aza indirilir. Bu yatay ağların önemli bir mekanizmasıdır ve tüm aktörler vasıtasıyla süre kontrolleri ve doğrudan katılım ile karşılıklı güven kavramları vasıtasıyla ortaya çıkar. Şayet anlaşmalar düzenli ve eşit hakları içerir ve kâğıda geçirilirse değiştirilmesi daha kolay olacaktır (Stahl, Schreiber, 1998). Yani ağ içinde iş birliği formu ve çalışma yapısı organizasyon alanı, güven, güç ve rekabet ilişkisi önemlidir (Nuissi, 2002). Buna ilaveten ağların belli karakteristik özellikleri şöyle sıralanabilir (Roland Schöne, Mathias Freitag, 1999).

- Uzun dönemli bir zaman perspektifine yönelik ilişki
- Hiyerarşik yapının hatalarını seçim imkânlarının ağ içinde düzenleme
- Açıklık, dinamiklik ve esneklik
- Ağ aktörleri arasında rekabet
- İsteğe bağlı ve kendi organizasyonunda beraber çalışma
- İş birliğinin artan getirisi

c) Bölgesel Esaslar (prensipler)

Mekânlar ortaklıklar ve ağların hepsinin müşterek yaşam alanlarının temelini oluştururlar. Aktörler kişisel olarak tanışır, yerel kültürün özelliklerini bilirler, aynı çevre içinde yaşarlar, yaşamları “kapı kapiya” ortaklarla beraberdir ve müşterek problemlerinin çözümlerinin sonuçları ile günlük yüzleşmektedirler. Süreç içinde farklılaşan ilgilerin arka planında müşterek yaşam alanlarının gerçekliği ilk olarak geniş kapsamlı gelişen ağlar için nispeten zayıf çizgilerin altının çizilmesini belirlenmesini isterler. Diğer yandan farklılaşan sistemli ilişkilerinin arasında ağ aktiviteleri ve işbirliği için geniş temelli ortaklığa ve yansız bir karaktere yönelik hazır olur (Scheff, 1999).

d) Esneklik

Ağın şeklini yerdeki (değişimin olduğu yerde) ağlaşmadan önceki aktörlerin potansiyelleri, ilgileri ve güncel ihtiyaçları, süreç ve yapılarının değişimi, dayanışması yerel ağdan sonra aktörlerin güncel ihtiyaçları, ilgileri ve potansiyellerine düzenler. Bu değişim var olan belli ağlarda bile aktörlerin kendi ihtiyaçlarını algılamasına bağlıdır. Yerel ağların meydana gelmesi, yok olmasını ve tekrar hayatın içine girmesi var olması gerçekliği göre yerel ağlar tanımlanabilir (Stahl, Schreiber, 1998).

e) Yapıların ve Bireylerin Öğrenmesi

Bireyin hayatının merkezine yaşam boyu öğrenme felsefesini koymasının gereğinin nedeni teknolojik ve ekonomik yapısal değişim karşısında ayakta kalmaktır. (Nuissi, 2002) Sürekli öğrenmenin merkezinde denge ilkesi bulunur. Kişisel ve kurumsal gelişim; yapılmakta olan işe ilişkin bilgi gereksinimi ile geleceğe yönelik bilgi gereksinimi; endüstrinin gerektirdiği bilgiler ile genel eğitim arasındaki dengeyi sağlamak önemlidir. Öğrenmenin kişisel ve mesleki ölçülerde geri bildirim sağlandığından emin olunmalıdır (Covey, 1998). Öğrenen bölge sürecinin temel prensibi bölgedeki okulları, üniversiteleri ve diğer bilgi taşıyıcıları içine alması sayesinde bölgesel iş gücü rezervinin mesleki yetkinliğini iyileştirmeyi teşvik etmesi ve o kadarda sosyal bilgi temeli gibi gelenekleri de sürece dahil etmesidir (Stahl, Schreiber, 1998). Ancak burada önemli olan sadece bölgesel ağdaki kurumlar ve arz edenler değil aynı zamanda hedefte talep tarafı da olmalıdır. İki taraf içinde eğitim siteminden yararlanmada motivasyon önemlidir (Nuissi, 2002). Aktörlerin sağlam ve aynı zamanda esnek oluşturmuş olduğu ağların motoru olarak öğrenme süreci merkezi rol oynar (Roland Schöne, Mathias Freitag, 1999). Bireyin öğrenmesinden işletmenin öğrenmesi ve beraberinde dış hizmetleri verecek kurumların işbirliği bağlantıları ancak öğrenme ile mümkün olacaktır (Stahl, 1997).

Bu ağın bir kısmındaki pratik uğraştaki kendi güdümlü öğrenme sürecine **sistematiik uyarıcının** ilk adımıdır. Bunun için hizmet ve altyapı anlayışının değişim aşamasında **bölgesel eğitim** kurumları olarak adlandırılan kurumların el altında hazır olması gerekir. Öğrenmenin son noktası bölgesel ağların kendi

organizasyonlarının gelişmesini andıran organizasyonel öğrenmenin süreci olarak **öğrenen organizasyonları** kapsar. Bu üç noktanın entegrasyonu öğrenen bölgenin gelişim dinamiklerini bütünleyen noktadır. Öğrenen bölgelerin başlangıç durumuna göre hedefleri bölgedeki aktörlerin hedefleridir. Bu nedenle pratik modeller için farklı hedeflerin ortaya çıktığı görülebilir. Diğer yandan aktörlerin farklı gruplardan oluşması onları uygun motivasyon ile bir hedef oluşturma sorunu vardır.

Bunun için

1-Yerel veya bölgesel alanda sosyal dairenin inşası

2-Bölgedeki aktörlerin içinde bulunduğu tüm ilişkiler gruplarının birleştiği yerel yeniden üretimin tam bir sürecin sonucu olarak müşterek ilgilerinin yeniden keşfi gerekmektedir (Stahl, Schreiber, 1998) Çalışmanın hedefi genel olarak bölgedeki eğitim altyapısını geliştirmek olduğundan yeni olarak yenilik yaratıcı ağların oluşturması çabaları önemlidir. Bu süreçte de bölgede eğitim altyapısına ve kurumlarına büyük görev düşmektedir (Nuissi, 2002).

4. SONUÇ

Sanayi alanlarına gerekli eğitim ve bilgi desteği sağlanarak öğrenen bölgelere çevrilebilir. Öğrenen bölgelerin altyapısını oluşturacak olan öğrenen örgütler zaman içinde kendi aralarında yeniliği teşvik edecek ağlar oluşturacağı bir çerçeveye dönüşmesi gerekecektir. (Akın, 2004) özellikle küçük ölçekli işletmeler arasında işbirliği, ağları ve işletmelerin ortaklaşa rekabeti bir ölçüde bilgi ve iletişim teknolojileri ile mümkün hale gelmeye başlamıştır. (Carrie, 2000) Buna rağmen sistematik gelişme zorunda olan firmalar içinde ve firmalar arasında, alan ve bölgesel seviyede desteklenmek zorunda olan bölgeler, potansiyel olarak yenilik kapasiteleri bir sorundur. (Asheim, 1996) Ayrıca eğitim kurumları ve yerel sanayi işbirliği ile bölgenin başarısı artırılabilir. Mevcut eğitim kurumlarının oynaması gereken roller tanımlanır. Ayrıca bölgedeki yenilik ve öğrenme sistemleri ile AR-GE enstitüleri bir araya getirilebilir. Eğitim kurumlarına yeni fikirlerin geliştirilmesi için destek sağlanabilir. Bunun sonucunda firmalar ve kurumlar karşılıklı bilgi alışverişi ile bilginin dağılmasını sağlarlar. Bu yolla “öğrenen bölgeler” bölgesel olarak düzenlenmiş yenilik sistemlerinin, yeni endüstri bölgelerinin içeriksel bilgisi ve global ekonomiye göre düzenlenmiş bilgi sayesinde gelişme imkanını bulacaklardır. (Asheim, 1996)

KAYNAKÇA

- Akın B.H. (2004) Öğrenen Bölgeler: Yöresel Kalkınma ve Girişimcilik Açısından Karaman Bisküvi Sanayi Üzerine Bir Değerlendirme, 17. Yönetim Kongresi, Uludağ Üniversitesi.
- Asheim B.T. (1996), Industrial districts as “Learning regions” A condition for prosperity, European Planning Studies, Vol. 4, Issue 4,
- Carrie, A.S., (2000) From Integrated enterprises to region, europaeischer Forschungsschwerpunkt Laendlicher Raum, Diskussionsbeiträge 8/1997, Stuttgart
- Nuissi E., (2002) “Lernende Regionen – Wissenschaftlich begleitet”, DIE zeitschrift für Erwachsenenbildung, 9. Jahrgang,
- Sandau E., Gnahs D., (2002) Peine als Lernende Region-Qualifikationsangebote und-bedarfe, IES- projektbericht 103.02 Hannover
- Belussi F., Pilotti L., (2002) Knowledge Creation, Learning and Innovation in Italian Industrial Districts, Goergr. Ann., 87 B (2)
- Reutter G., (2002) “Lernende Regionen” DIE zeitschrift für Erwachsenenbildung, 9. Jahrgang,
<http://www.isob-regensburg.de/dat/text/dowlands>
- <http://www.ncl.ac.uk/geps/postgrad/funding/learning.doc>, Lagoprd or learning Region? Northumberland and the North east of England,
- InfoBox Nachhaltige Basistexte Die Lernende Region, s 37 <http://www.blk21.de>.
- Mitra J.,(2000)”Making connections: Innovation and collective learning in small businesses”, Education and Training, Volume 42 Number 4/5, ss. 228-237
- Scheff J., (1999)Lernende Regionen: regionale Netzwerke als Antwort auf globale Herausforderungen, Wien:Linde,
- Morgan K., (1997) The Learning Region: Institutions, Innovation and Regional Renewal, Regionla Studies, Vol.31,5
- Kumral N., Barbaros F., Akgüngör S., Orhun Ö, (1998) Öğrenmeye Dayalı Bölgesel Kalkınma Stratejisi: İzmir İmalat Sanayi Örneği, İzmir Ticaret Odası Yayını, No:48, İzmir.
- Beermann P., Köhler S. und Leuninger S., (2002) Regionale Kooperationen und Regionalmanagement – Modeerscheinung oder adäquate Antwort auf die Zukunftsherausforderungen des 21. Jahrhunderts?, Standort – Zeitschrift für Angewandte Geographie
- Masskell P., Törnquist G., (1999) Bulilding Cross- Border Learning Region, Handelsøjskolens Forlag, Copenhagen Businen School Pres, Denmark
- Sandmann P., (2000) Telearbeit-Impulse für eine zukunftsfähige Regionalentwicklung? Fallbeispiele aus Silicon Valley und Los Angeles für “Lernende Regionen”, Dissertation der Ruhr-Universität Bochum, Fakultät für Geowissenschaften, Geographisches Institut, zur Erlangung des Grades eines Doktors der Philosophie, Köln,
- Schöne R., Freitag M., (1999) Von organisationalen Lernen zum regionalen Lernen- Innovation, Regionale Netzwerke und lernende Regionen“, TU Chemnitz,
- Becker S., Gentner S., Lo V., Sablowski T., Jörg H., (1998) Globalisierung und Regionalisierung, Working Paper SFB 403 AB-98-55, JWG-Universität Frankfurt/M
- Covey S. R., (1998) “Sürekli Öğrenme İlkesi”,Executive Excellence,
- Stahl T., (1997) Die Lernende Region: Schnittstellen zur Schaffung von Innovation, Beitrag zum III. Transnationalen, in slagelse, Dänemark,
- Stahl T., Schreiber R., (1998) Die Lernende Region, Lokale Netzwerke als Quelle von Innovation, Isob-Institut für Sozial- Wissenschaftliche Beratung, Regensburg, Dezember
- Moles V. J., (1999) “Learning Region”, an alternative for enlancing the economic and social dimension in tourist ares, Some Reflections, European Commission, Working Group B on “Tourism and Employment”